

Podchodzimy do baszty, gdzie znajduje się tablica informacyjna o tym obiekcie. Niegdyś, w tzw. kwartale królewskim znajdowała się mennica. Dlatego na tablicy widnieje moneta, czyli olkuski trojak z wizerunkiem króla. Aby odnaleźć ukryty skarb musisz udać się na ulicę, która nosi imię patrona strażaków, do domu oznaczonego numerem będącym sumą cyfry 5 i „numeru” króla widniejącego na trojaku. Idąc ulicą Basztową w stronę rynku mijamy klasycystyczny budynek dawnego starostwa. Ten teren, to tzw. kwartał królewski, gdzie niegdyś znajdował się sąd i urząd górniczy. Tam olkusczy gwarkowie musieli płacić królowi podatek od wydobytego kruszcu. Ten podatek nazywał się

1 4 1 3 2

		B			
--	--	---	--	--	--

Gratulujemy! Odgadłeś hasło. Teraz zapraszamy na ulicę Floriańską, gdzie otrzymasz pamiątkową pieczętkę

Miejsce na pieczętkę

• TEMATYKA

Wyprawa prowadzi po olkuskiej Starówce śladami herbu miejskiego Olkusza znanego już z końca XIV wieku oraz gmerków, czyli herbów mieszczan olkuskich

• GDZIE TO JEST

Olkusz to miasto powiatowe w zachodniej Małopolsce położone na Szlaku Orlich Gniazd przy drodze krajowej nr 94. Z racji na sięgające średniowiecza tradycje górnictwa srebra i ołowiu Olkusz był nazywany Srebrnym Miastem.

• JAK DOJECHAĆ ?

Samochodem drogą krajową nr 94 z Krakowa lub Katowic, pociągiem z Katowic.

• POCZĄTEK QUESTU

Rzeźba Rycerza przy ulicy Krakowskiej
Czas przejścia: około 45 minut

• NA CZYM TO POLEGA?

W czasie wędrówki uczestnicy rozwiązują zadania i zagadki, które doprowadzą do ostatniego punktu, w którym czeka na uczestnika zabawa skrzynia skarbów z pamiątkową pieczęcią. Odcisk pieczęci w miejscu na skarb jest poświadczeniem ukończenia wyprawy. W załączonej Księdze Questowiczów możesz zostawić swój wpis. Jeśli nie znajdziesz skrzyni skarbów zadzwonić do opiekuna wyprawy.

• OPIEKUN QUESTU

Jacek Sypień, Punkt Informacji Turystycznej w Olkuszu, ul. Floriańska 8, tel. 32 6421926, it.olkusz@msit.malopolska.pl

www.Questioning.pl

MATERIAŁ EDUKACYJNY MIASTA I GMINY OLKUSZ

Urząd Miasta i Gminy w Olkuszu, Rynek 1, 32 - 300 Olkusz,
tel. 32 6260100, poczta@umig.olkusz.pl, www.olkusz.eu

Punkt Informacji Turystycznej MSiT, ul. Floriańska 8,
tel. 32 6421926, it.olkusz@msit.malopolska.pl

Fot. arch. UMIG Olkusz, www.panpstryk.pl

Olkusz, 2020

Quest

ŚLADAMI HERBÓW I GMERKÓW OLKUSKICH

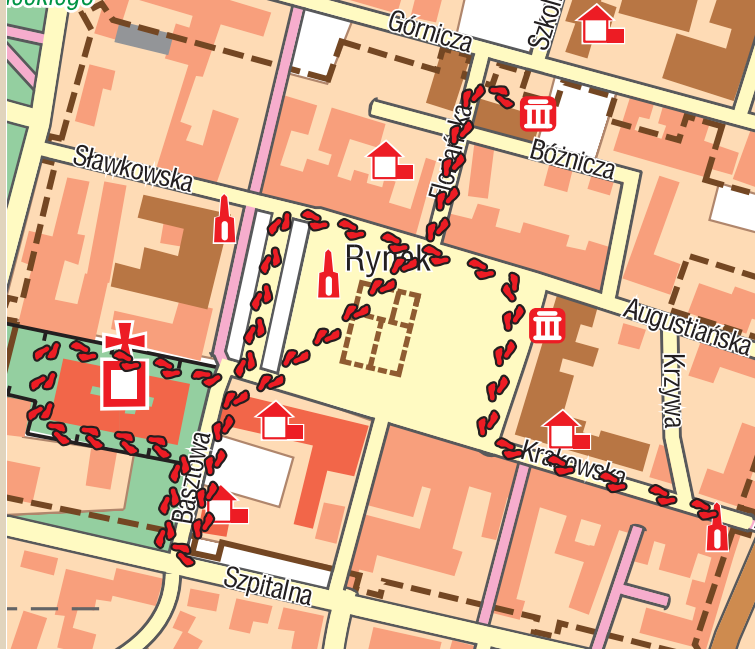
OLKUSZ SREBRNE MIASTO

Naszą wędrówkę śladami olkuskich herbów i gmerków rozpoczynamy pod rzeźbą Rycerza przy ulicy Krakowskiej. Rycerz z halabardą i tarczą z herbem Olkusza stoi tu nieprzypadkowo. Niegdyś, w średniowieczu, w tym miejscu wznosiła się brama zwana Krakowską, na której odbudowanych częściowo murach ustawiono rzeźbę rycerza strzegącego miasta. Brama Krakowska stanowiła część systemu obronnego Olkusza, na który składał się

otaczający miasto wysoki, kamienny mur z kilkunastoma basztami oraz fosa. Zarys fundamentów bramy można zobaczyć w nawierzchni ulicy Krakowskiej, a przebieg murów obronnych na ścianach kamienic.

Herb Olkusza, jaki znajduje się na tarczy rycerza niewiele zmienił się przez wieki. Jest na nim fragment bramy miejskiej i górnicza kopaczka zwana też gracą. Aby ruszyć w dalszą wędrówkę musisz odszukać datę z tyłu tarczy rycerza, a następnie od liczby 2018 odjąć datę z tarczy. Użytkany wynik, to numer domu przy olkuskim rynku, gdzie znajduje się kolejna zagadka. Udało się odejmowanie? Zatem ruszamy w dalszą drogę. Idąc ulicą Krakowską w stronę rynku widzimy wyłaniającą się bryłę gotyckiej bazyliki św. Andrzeja. Wchodzimy na rynek i skręcamy w prawo. Warto zwrócić uwagę na gotyckie portale z czerwonego piaskowca. Ponoć ten najbardziej okazały portal, jaki znajduje się w kamienicy pod numerem 17 niegdyś stanowił wejście do kościoła przy klasztorze augustianów, jaki został rozebrany w XIX wieku. Dochodzimy do narożnika rynku i skręcamy w lewo uważnie wypatrując numeru kamienicy oraz owalnego kartusza z charakterystycznym gmerkiem. Czym były gmerki? Były to herby używane przez olkuskich mieszczan. Olkusczy gwarkowie, czyli górniczy umieszczali je na swoich domach, płytach pamiątkowych w kościele i fundowanych przedmiotach, ale także na bochnach ołowiu z ol-

kuskich kopalń. Gmerki stanowiły ich znak rozpoznawczy. Byli z nich bardzo dumni. Jeśli dobrze policzyliście, to zbliżacie się do następnej zagadki. Tak, ten kamienny gmerk ze strzałą i literami MS, to gmerk słynnego olkuskiego mieszczanina. Był on olkuskim gwarkiem i rajcą miejskim. Z pochodzenia nie był Polakiem, lecz naszym południowym sąsiadem. Był to MACIEJ

1 2

--	--	--	--	--	--

Idziemy dalej wzdłuż północnej pierzei rynku. Warto zwrócić uwagę na piękne renesansowe portale w wejściach do kamienic. Pod kamienicami olkuskiej starówki znajdują się głębokie, gotyckie piwnice i przedproża – pozostałość po średniowiecznej zabudowie miasta. Najgłębsze z piwnic mają trzy kondygnacje i kilkanaście metrów głębokości. Dochodzimy do narożnika rynku i skręcamy w lewo. Idziemy wzdłuż budynku olkuskiego magistratu. Na tablicy przy wejściu widzimy współczesny herb Olkusza. Dochodzimy do drugiego wejścia i spoglądamy w górę. Tam, pod zegarem znajduje się stary herb Olkusza. Centralny element godła herbu to górnicza kopaczka, czyli inaczej

3

--	--	--	--	--

Ruszamy w dalszą drogę. Dochodzimy do placu kościelnego i skręcamy w prawo idąc wzdłuż północnej ściany olkuskiej bazyliki św. Andrzeja. Ta gotycka świątynia powstała na przełomie XIII i XIV wieku i została rozbudowana w czasach Kazimierza Wielkiego. Najcenniejszym zabytkiem jest

gotycki poliptyk z końca XV wieku, jeden z czterech takich ołtarzy w Polsce. Niezwykłym zabytkiem są późnorenesansowe organy, które jako jedne z nielicznych w Europie zachowały oryginalny mechanizm. W kościele znajduje się też fresk przedstawiający herb Olkusza trzymany przez górników w strojach roboczych. Dochodzimy do głównego wejścia i uważnie spoglądamy na drzwi do kościoła. Są na nich umieszczone ozdobne, metalowe tarcze z herbami. Wykonał je olkuski kowal i społecznik Jan Jarno, wzorując się na herbach przy wejściu do lwowskiego Ossolineum. Orzeł Biały to herb Polski, a Pogoń, to herb

4

--	--	--	--	--

Te państwa razem tworzyły Rzeczpospolitą Obojga Narodów. Po rozwiązaniu zagadki wyruszamy na dalszy spacer wokół kościoła. Na południe od kościoła wznosi się kaplica św. Jana Kantego. Według legendy, niegdyś stał tu dom, w którym mieszkał olkuski proboszcz Jan z Kęt. Nad ozdobnym portalem widzimy herb Uniwersytetu Jagiellońskiego, którego Jan Kanty był profesorem. Na ścianie renesansowej kaplicy zwanej Amedzińską oraz nad wejściem do bocznej kruchty widzimy charakterystyczne gmerki olkuskiego gwarka Stanisława Amendy i jego żony. Nieco dalej na ścianie kaplicy św. Anny widzimy kilka kamiennych gmerków, które po dziś dzień stanowią zagadkę, gdyż nie wiemy, do kogo należały. Idąc dalej wzdłuż

południowej ściany kościoła dochodzimy do ulicy Basztovej. Po prawej stronie widzimy okazałą basztę z fragmentem murów obronnych.

